

Об'єднані територіальні громади та їхня роль у забезпеченні пожежної безпеки на селі

В Україні відбувається процес реформування місцевого самоврядування та децентралізація влади з передачею повноважень і ресурсів на рівень територіальних громад. Будується, на перший погляд, проста і логічна схема місцевого самоврядування, здатна забезпечити комфортне та безпечне існування людей у власній місцевості.

Проте для зміни не тільки системи управління, а й, за великим рахунком, самого укладу життя на селі, замало одного бажання. Недостатньо навіть політичного та законодавчого вирішення цього питання, аби процес зрушив, слід створити механізм реалізації цих рішень.

Як працюватимуть пожежні підрозділи в умовах створення об'єднаних територіальних громад? Хто їх навчатиме, фінансуватиме, купуватиме протипожежну техніку та надаватиме соціальні гарантії? На підставі якого нормативно-правового документа здійснюватимуть пожежно-профілактичну роботу та гасіння пожеж підрозділи пожежної охорони об'єднаних територіальних громад?

На жаль, сьогодні на ці питання відповіді немає.

Як свідчить статистика, протягом останніх років значна кількість пожеж в Україні виникає саме у сільській місцевості, а пожежні частини здебільшого

розташовані лише у районних центрах. Водночас навіть у державних підрозділах аварійно-рятувальної служби майже 80 відсотків одиниць спеціальної техніки перебуває в експлуатації понад 30 років та вичерпало свій ресурс.

Ціни на пожежні машини Прилуцький завод протипожежної техніки встановив такі: для найпростішої на базі ЗІЛа-131 - 1,5 млн. грн., на базі КАМАЗа – 5,5 млн. грн. Ще дорожче торгує спецтехнікою Кременчуцьке автомобільне підприємство.

Постає логічне питання – де братимуть такі кошти об'єднані територіальні громади і чи взагалі вони у них будуть, а також на якій підставі їм буде дозволено придбання спецтехніки для своїх потреб?

Зараз лунає ряд пропозицій, однією з яких є створення в об'єднаних територіальних громадах підрозділів добровільної пожежної охорони. Подібне, до слова, ми проходили у 1970-х роках, коли кожний колгосп мав власну пожежно-сторожову охорону, у радгоспах діяла добровільна пожежна дружина, оснащена протипожежною технікою.

Даний матеріал надруковано в якості дискусійного, отож редакція запрошує зацікавлені сторони висловити свою думку з приводу порушених питань

Як нам вбачається, сьогодні діяльність підрозділів добровільної пожежної охорони об'єднаних територіальних громад повинна мати особистий механізм діяльності відповідно до своєї специфіки та сучасних умов.

По-перше, підрозділи добровільної пожежної охорони об'єднаних територіальних громад слід створювати за добровільним рішенням цих громад на підставі відповідного законодавчого рішення.

По-друге, у громаді має бути розроблена цільова програма із запобігання й гасіння пожеж, що включала б такі питання: організація попередження пожеж, їх гасіння, фінансове та матеріально-технічне забезпечення, соціальний захист членів добровільної пожежної охорони тощо.

Чисельність, склад, порядок роботи, права та обов'язки, соціальні гарантії та інші питання діяльності добровільної пожежної охорони об'єднаних територіальних громад слід оформлювати за рішенням цих громад з урахуванням пожежної небезпеки та природно-техногенних загроз для життєдіяльності населення

на території обслуговування. Крім того, ці питання мають бути врегульовано на підставі уніфікованого нормативно-правового документа рівня Настанови з організації роботи підрозділів добровільної пожежної охорони, затвердженої Кабінетом Міністрів України, де буде прописано весь механізм реалізації зазначених функцій.

Так, у Настанові слід передбачити, що фінансування та матеріально-технічне забезпечення добровільної пожежної охорони повинно здійснюватися за рахунок коштів об'єднаної територіальної громади, а також членських внесків, дотацій, прибутку від провадження господарської діяльності, дивідендів, надходжень від страхових компаній, пожертв юридичних і фізичних осіб, інших джерел, не заборонених законодавством.

З метою забезпечення діяльності пожежно-рятувальних підрозділів добровільної пожежної охорони об'єднана територіальна громада надає безплатно ве користування будинки, споруди, приміщення, засоби зв'язку, засоби цивільного захисту на період виконання цими підрозділами завдань за призначенням.

Також добровільній пожежній охороні передають, за рахунок придбаних об'єднаною територіальною громадою, технічні засоби пожежогасіння та зв'язку, в тому числі пожежні автомобілі й мобільні мотопомпи.

У Настанові необхідно встановити вимогу, що до виконання обов'язків членів добровільної пожежної охорони можуть бути допущені особи, які пройшли навчання в спеціалізованих навчально-методичних центрах сфери цивільного захисту за 72-годинною програмою.

Режим роботи добровольців передбачити шляхом цілодобового чергування в пожежному депо або поза його межами в режимі очікування виклику. У разі повідомлення про пожежу вони терміново мають прибути в депо або безпосередньо до місця пожежі.

За наявності достатньої кількості осіб підрозділ добровільної пожежної охорони об'єднаної територіальної громади поділяється на чотири чергові караули (зміни). Черговий караул очолює старший із числа найбільш підготовлених добровільних пожежників. Кількість, склад та старших чергових караулів визначає начальник добровільної пожежної охорони за погодженням з головою об'єднаної територіальної громади.

Водночас у Настанові необхідно, як у Законі України «Про охорону праці», кон-

кретно встановити кількісний склад пожежних формувань і пожежників, виходячи з числа мешканців, кількості населених пунктів і території об'єднаної громади.

Добровільні пожежні мають право здійснювати пожежно-профілактичну роботу на території об'єднаної територіальної громади та гасити пожежі, у тому числі:

- проводити перевірки протипожежного стану, стану пожежної безпеки всіх об'єктів громади, технічного стану автоматичних систем протипожежного захисту, водозаборів та первинних засобів пожежогасіння;
- брати участь у роботі пожежно-технічних комісій та комісій з розслідування пожеж;
- розробляти заходи щодо поліпшення пожежної безпеки підприємств та вимагати їх виконання;
- проводити агітаційно-масову роботу та навчання правилам пожежної безпеки працівників об'єктів і населення;
- перевіряти знання працівниками об'єктів правил пожежної безпеки;
- надавати письмові пропозиції щодо усунення порушень правил пожежної безпеки;
- ставити питання перед головою громади щодо притягнення до дисциплінарної відповідальності порушників правил пожежної безпеки та заборони експлуатації пожежонебезпечних машин і агрегатів, електрообладнання, приладів опалення;
- брати участь у гасінні пожежі.

Добровільні пожежні формування мають право на:

- обов'язкову безоплатну видачу, за рахунок об'єднаної територіальної громади, необхідного повсякденного та спеціального одягу, взуття, іншого майна;
- відшкодування, за рахунок об'єднаної територіальної громади, трудовитрат щодо профілактики та гасіння пожеж;
- страхування від нещасних випадків на виробництві (професійних захворювань) відповідно до умов Колективного договору, а також інших гарантій та компенсацій, включаючи додаткові відпустки, передбачені вимогами Колективного договору об'єднаної територіальної громади.

У разі виявлення недоліків особа, уповноважена здійснювати перевірку, зобов'язана на місці вжити заходів щодо усунення виявлених порушень та надати допомогу в їх виконанні. Основним результатом спостереження за протипожежним станом об'єктів має бути усунення виявлених порушень на місці.

Добровільна пожежна охорона об'єднаної територіальної громади повинна мати угоди щодо ліквідації пожеж із районною пожежно-рятувальною службою, водопровідно-комунальною службою, лісовим господарством, швидкою медичною допомогою, службою енергопостачання та національною поліцією.

У підрозділі добровільної пожежної охорони має бути відпрацьовано порядок доставки особового складу, автотранспорту, протипожежного обладнання до місця пожежі. Порядок залучення техніки для гасіння пожеж повинен визначатися розкладом виїзду та планом залучення сил і засобів до гасіння пожеж, затвердженим органом місцевого самовряду-

вання. За кожним автомобілем закріплюють водія, за пожежною мотопомпою і пристосованою (переобладнаною) для пожежогасіння технікою закріплюють мотористів (водіїв), які пройшли спеціальну підготовку.

На наш погляд, аби все це сьогодні запрацювало, необхідно створити такі нормативно-правові умови, за яких підрозділи добровільної пожежної охорони функціонували б в усіх об'єднаних територіальних громадах і професійно виконували обов'язки, працювали у правовому полі, мали нормативно закріплені документи та відповідний соціальний захист.

Ігор ВАСИЛЬЄВ,
професор кафедри Інституту державного управління у сфері цивільного захисту
кандидат юридичних наук
Наталія РОМАНЮК,
науковий співробітник Інституту державного управління у сфері цивільного захисту